ספרי׳ — **אוצר החסידים** — ליובאוויטש

היכל תשיעי

קובץ שלשלת האור

שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מ

מכבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

יו״ד כסלו

(חלק כה)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פּאַרקווי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת ויצא, ה־יא כסלו, ה׳תשפ״ז (א)

Likkutei Sichot
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2026
by
Kehot Publication Society®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

יו"ד כסלו

159

א. יום יו"ד כסלו — חג הגאולה של כ"ק אדמו"ר האמצעי[1] — חל בכמה שנים בשבוע דפרשת ויצא[2] (ולפעמים — כבקביעות שנה זו*[2] — בשבת פרשת ויצא עצמה). וע"פ דברי השל"ה הידועים[3] (אשר „המועדים של כל השנה .. בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן"), מובן, שיש למצוא לימוד בענינה של גאולת אדמו"ר האמצעי בפרשה זו, או יתר על כן — שהגאולה עצמה מרומזת בה[4].**

התוכן הכללי דפרשת ויצא הוא — גלות וגאולה: התחלת הפרשה היא ירידת יעקב לגלות[5] — „ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", היציאה מארץ ישראל לחוץ לארץ, ובחו"ל גופא — „חרנה", אל „חרון אף של מקום"[6], ולמטה מזה — אל לבן הארמי, עד אשר „עבוד עבדתיך"[7]; ובסיום הפרשה מסופר אודות ה„גאולה" מגלות זו[8] — שיעקב ניצל מלבן הארמי ו„הלך לדרכו"[9] — בדרך לארץ ישראל[10].

והשייכות המיוחדת שבפרשה לגאולתו של אדמו"ר האמצעי — יש לומר:

אחת מבקשות יעקב כשהלך לחרן היתה „ושבתי בשלום **אל בית אבי"[11], וההדגשה בדבר היא, אשר (נוסף לזה שישוב שלם[12] לבית אביו, הנה גם)** אופן **השיבה יהי' „בשלום" — באופן של**

---

1) **בשנת תקפ"ז*.**
ולהעיר, שגם יום ההולדת (בשנת תקל"ד) ויום ההילולא שלו (בשנת תקפ"ח) — ט' כסלו — חל ברוב השנים בשבוע דפ' ויצא (וכפי שהי' בשנת ההולדת ושנת ההילולא עצמן שחל (בשתיהן) ביום ד' לפ' ויצא).

2) **וגם כשחל בפ' וישלח (כבשנת הגאולה עצמה — שחל בא' דפ' וישלח**) — מתברך הוא מש"פ ויצא. ולהעיר, שלפי המסורת בבית הרב (הובאה בהוספה לס' בד קודש ע' 22 בהערה), בשורת הגאולה באה בשבת (פ' ויצא) ט' כסלו.**
*2) תשמ"ו.

3) **ר"פ וישב. ושם, שכ"ה גם ב„מועדי דרבנן".**

4) **להעיר ממחז"ל (תענית כט, א) שמגלגלין זכות ליום זכאי. וראה לקו"ש ח"ה ע' 129 ואילך. ח"י ע' 99.**

---

*) כ"ה מסורת בית הרב (ראה רשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר במבוא לס' בד קודש). ובבית רבי (ח"ב ספ"ד בהערה) — שנת תקפ"ו. וראה שיחת יו"ד כסלו תש"א בתחילתה.

) כ"ה לפי **שתי הנוסחאות שבשוה"ג להערה הקודמת.

5) **ראה זהר ריש פרשתנו (קמז, א). ב"ר פס"ח, יג. וראה לקו"ש חט"ו ע' 245. וש"נ. לעיל ס"ע 153.**

6) **רש"י ס"פ נח.**

7) **ראה פרשתנו ל, כו. כט. לא, ו. מא.**

8) **וכן מסופר ע"ד** העלי' **שנעשית ע"י הירידה בגלות — „ויפרוץ האיש מאד מאד" (פרשתנו ל, מג) שאת כל זה לקח יעקב עמו „לבוא אל יצחק אביו ארצה כנען" (לא, יח). וראה בארוכה לקו"ש שם (ע' 244 ואילך) הביאור בעבודה רוחנית.**

9) **לב, ב.**

10) **כפרש"י שם: מלאכים של א"י כו'** ללוותו לארץ. **וברא"ם שם שמחנים היא בא"י. וראה השקו"ט ברמב"ן ומפרשי רש"י שם. לעיל ע' 150 הערה 4.**

11) **כח, כא.**

12) **כפרש"י „שלם מן החטא כו'". וראה רש"י וישלח לג, יח: שלם בגופו כו' בממונו כו' בתורתו כו' (משבת לג, סע"ב. ועוד). לקמן ע' 168 ואילך.**

160 שלום ומנוחה[13]. **וכן הי' בפועל, שאף שלבן רדף אחריו בכוונות בלתי רצויות – וכפי שאמר בעצמו „יש לא־ל ידי לעשות עמכם רע"[14] – סוף־סוף נסתיים הכל** בשלום (**ללא מלחמה כו'**).

וזוהי השייכות לגאולת אדמו"ר האמצעי – שגם גאולה זו היתה באופן דומה, כידוע, שגאולתו היתה קשורה עם (**הפסוק**[15]) **„פדה בשלום נפשי"** (**ובפרט לפי המסופר – בסיפורי חסידים**[16] **– שבשורת הגאולה היתה „כשאמר תלים**[17] **פסוק פדה בשלום נפשי") – אשר פירוש „פדה** בשלום **נפשי" הוא**[18] (**לא פדי' מן האויב בלבד, אלא גם**) שאופן **הפדי' הוא „בדרך שלום בלא מלחמה כלל" – ע"ד „ושבתי בשלום".**

ב. ואע"פ שענין זה מצינו במיוחד בגאולת רבינו הזקן, שמודגש **בה הקשר לאמירת הפסוק „פדה בשלום" – כמו שכתב רבינו הזקן במכתבו הידוע**[19] **„וכשקריתי בספר תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי . . יצאתי בשלום" –**

הרי מצינו שהשייכות דפסוק זה („פדה בשלום נפשי") ליום יו"ד **כסלו (יום גאולת אדמו"ר האמצעי) היא – בענין עיקרי – בתוקף יותר מאשר ליום די"ט כסלו (יום גאולת אדמו"ר הזקן):**

ידוע סיפור וביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר[20]**, שמה שאמר רבינו הזקן בעת גאולתו את הפסוק „פדה בשלום נפשי" (אף שפסוק זה אינו בשיעור התהלים דיום י"ט לחודש) – הי' משום שבימי המאסר** הוסיף **אדמו"ר הזקן באמירת תהלים (אמר תהלים „בשופי"), דהיינו שאמר (גם) את שיעורי התהלים בחלוקה לימי** השבוע. **וכיון שי"ט בכסלו חל באותה שנה ביום שלישי בשבוע, אמר אז את מזמור נ"ה שבתהלים (הנכלל בשיעור דיום שלישי בשבוע).**

ולפי זה נמצא, אשר באופן גלוי (ובאמירה) **הנה השייכות ד„פדה בשלום נפשי" לגאולת אדמו"ר הזקן היא (א) רק בשנים שי"ט בכסלו חל בהן ביום שלישי בשבוע; (ב) וגם אז – הרי זה דוקא אצל אלה האומרים תהלים „בשופי", אבל** לא **בכאו"א (שאצלם קיימת שייכות זו רק במחשבה**[21]**, מצד תוכן הענין**[22]**).**

משא"כ השייכות ד„פדה בשלום נפשי" ליו"ד בכסלו היא באופן כזה, שהפסוק נאמר ביום הגאולה ע"י כל אחד **ובכל שנה ושנה, שהרי הפסוק „פדה בשלום נפשי" הוא בשיעור**

13) להעיר מב"ר פרשתנו (פע"ג, ג. מדרש תהלים נה, יט) „פדה בשלום נפשי . . זה יעקב" – ראה לקמן בפנים בפירוש „פדה בשלום נפשי".

14) פרשתנו לא, כט.

15) תהלים נה, יט.

16) בית רבי ח"ב ספ"ה בהערה. אבל ראה לעיל הערה 2.

17) כפי שנחלק לימי החודש. וראה לקמן סעיף ב.

18) מאמרי אדה"ז – הקצרים (ע' רטז). ובארוכה ד"ה פדה בשלום לבעל הגאולה (בס' שע"ת ח"א) פי"א. ובכ"מ. וראה לקמן ע' 196.

19) נדפס בבית רבי ח"א פי"ח. אגרות קודש שלו סי' לח (וש"נ).

20) במכתבו (קובץ מכתבים שבסו"ס תהלים אהל י"י ע' 14 (200) ואילך. אגרות קודש שלו ח"ג ע' תעג ואילך. וש"נ).

21) או ע"י ניגון (ששייך יותר לענין המחשבה – קולמוס הלב (ראה לקו"ד ח"ג תקי, סע"ב. ועוד)).

22) ראה לקמן סעיף ג.

161 התהלים דיום יו"ד בחודש [בהתאם לתקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר[23], שכאו"א יאמר בכל יום את שיעור התהלים כפי שנחלק לימי החודש, ובהדגשה[24] שזהו ענין השווה לכל נפש].

והרי זה מורה, שהתוכן ד„פדה בשלום נפשי" הוא (באיזה ענין עיקרי) באופן גלוי יותר בגאולת אדמו"ר האמצעי מאשר בגאולת אדמו"ר הזקן.

ג. ויובן ע"פ ביאור השייכות ד„פדה בשלום נפשי" לגאולת אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי:

כאמור, החידוש והמעלה שבפסוק „פדה בשלום נפשי" הוא בשתים: עצם הפדי' מן האויב, וזה שאופן הפדי' הוא בדרך שלום.

ב' אופני הפדי' — פדי' בדרך מלחמה ופדי' בדרך של שלום — קיימים בענין התורה. ובכללות — זהו תוכן החילוק בין נגלה דתורה לפנימיות התורה:

פנימיות התורה היא „אילנא דחיי דלית תמן לא קשיא כו' ולא מחלוקת"[25]; משא"כ נגלה דתורה, שיש בה ריבוי שקלא־וטריא, קשיא ורמינהו כו' — היא בדוגמת פדי' בדרך מלחמה („מלחמתה של תורה"[26]): כדי להוציא את אור ההלכה והמסקנא של תורה יש להלחם בהעלם והסתר[27] דהקושיות והשקלא־וטריא כו'.

והרי זה ע"ד החילוק שמצינו בנגלה דתורה גופא בין תלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי[28]: על תלמוד בבלי נאמר[29] „במחשכים הושיבני", לפי שעניני התורה באים שם באופן כזה, שעד שיגיע הלומד לידי בירור ומסקנת הענין, עליו לעבור תחילה שקלא־וטריא, קושיות וכו' („במחשכים"); משא"כ בתלמוד ירושלמי אין ריבוי כל כך של קושיות ושקלא־וטריא, אלא עניני התורה הם מלכתחילה באופן מואר (יותר), כך שהלומד מגיע במהרה יותר אל המסקנא.

אך אעפ"כ, כיון שגם תלמוד ירושלמי שייך לחלק הנגלה דתורה, העוסק בעניני העולם („אילנא דטוב ורע"[25]), המסתירים על האמת דתורה, על כן קיים גם בתלמוד ירושלמי ההסתר של — עכ"פ קצת — קושיות כו'.

משא"כ בפנימיות התורה, הנה „לית תמן לא קשיא כו' ולא מחלוקת" — כי
162 פנימיות התורה עוסקת בגלוי באלקות ובענינים רוחניים שגם בגלוי[30] הם

---

23) וגם לפני תקנה זו — מובן בפשטות, שאמירת תהלים כפי שנחלק לימי החודש שייכת יותר לכאו"א — מאמירתו כפי שנחלק לימי השבוע.

24) ראה קובץ מכתבים הנ"ל (ע' 5 (191) ואילך; ע' 24 (210)). אגרות קודש שלו ח"ב ע' פא; ע' תקכג ואילך (ובהנסמן בריש האגרות שם). ובכ"מ.

25) רע"מ נשא (קכד, ב), הובא ונתבאר באגה"ק סכ"ו.

26) ל' חז"ל — מגילה טו, ב (וש"נ). חגיגה יד, א. ועוד.

27) ראה רע"מ שם: קשיא מסטרא דרע . . מחלוקת מרוח הטומאה. וראה אגה"ק שם (קמד, ב ואילך).

28) בהבא לקמן — ראה שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פנ"ד ואילך. ד"ה אמר רבא תש"ח פי"א. ובכ"מ. ולהעיר ממחז"ל (סנהדרין כד, א) ת"ח שבא"י שמנעימין זל"ז בהלכה כו' ת"ח שבבבל שמחבלים זל"ז כו'; נוחין כו' מרורין כו'.

29) איכה ג, ו. סנהדרין שם.

30) כי התורה בכלל — קדמה אלפיים שנה

למעלה מהעלם והסתר העולם, ולכן אין שם כל נתינת מקום לקושיות וכו' – וזוהי פדי' בדרך שלום, „פדה בשלום נפשי"[31].

וזהו הקשר דגאולת אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי לאמירת הפסוק „פדה בשלום נפשי" – כי גאולתם היתה (לא רק גאולה פרטית, אלא) גאולה כללית, וגאולה דתורה, גאולת תורת החסידות, פנימיות התורה, שענינה (כנ"ל) „פדה בשלום" בתורה עצמה.

ד. ידוע[32], שכללות הגילוי דתורת החסידות הי' באופן מסודר – בהתאם לסדר ההתגלות דשכל חדש, שבתחילה מתגלית נקודת **השכל** (חכמה), הנקודה הכללית שלמעלה מפרטים, ואחר כך יורדת ונמשכת הנקודה ב„בינה", בהבנה והשגה, באופן שדבר השכל נעשה מובן בכל פרטיו.

וכמו שמצינו בסדר ההתגלות דנגלה דתורה: תחילה באה המשנה שהיא „**דבר** קצר וכולל ענינים רבים"[33], ורק לאחרי זה באה השקלא־וטריא בדברי המשנה (ליגמור והדר ליסבור[34]), וגם בפשטות – תחילה דורות (התנאים ו)המשנה ואחריהם דורות (האמוראים ו)הגמרא, שבה מתפרש ומתבאר בהרחבה ובאריכות „קוצר מילי"[33] של המשנה.

ועד"ז הוא סדר הגילוי דתורת החסידות, בתחילה ע"י אדמו"ר הזקן ואחריו ע"י אדמו"ר האמצעי:

רבינו הזקן גילה את עניני החסידות באופן שפרטיהם כו' היו כלולים (עדיין) בנקודה – דרגת החכמה דתורת החסידות; ואדמו"ר האמצעי הסבירם בביאור **רחב**, בהתפשטות האורך והרוחב דבינה. וכפי שאנו רואים במאמרי החסידות שלו, שיש בהם אריכות וריבוי ביאורים כו'.

ועי"ז שאדמו"ר האמצעי גילה את עניני החסידות בהתפשטות והתרחבות דבינה, הבנה והשגה – ירדו ונמשכו עניני תורת החסידות באופן שכאו"א יוכל (עוד יותר) לתפסם ולהשיגם בשכלו[35].

[ובדוגמת החילוק הכללי בין חכמה ובינה באדם עצמו: בחכמה האחיזה היא בנקודה הכללית של השכל, שהיא למעלה מכדי שתהא נתפסת בכלי ההשגה וההבנה. ודוקא כאשר הלומד 163
מוריד וממשיך את נקודת השכל אל ה„בינה", שענינה לברר את השכל לפרטיו, דבר דבור על אפניו, יכול האדם לתפוס את המושכל, אשר מתאחד עם כלי השגתו].

וזהו הטעם לכך שדוקא גאולת

לעולם (ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד וש"נ. זח"ב מט, א) – לעולם כפי שנברא על מילואו ואפילו לג"ע שבו.

31) ראה גם סד"ה פדה בשלום העת"ר (בהמשך תער"ב ח"ב) ושנת עזר"ת.

32) בהבא לקמן – ראה בלקו"ש שבהערה 4 (ובהנסמן שם). ועייג"כ לקוטי לוי"צ – אגרות (ס"ע שלג ואילך).

33) ל' הרמב"ם בהקדמתו לפיה"מ (רד"ה אחרי כן ראה להסתפק).

34) שבת סג, א.

35) וי"ל שלכן עסק וביותר בהדפסת ספרי חסידות, ובאופן שיגיעו לכאו"א בנקל כו', ועד שהשתדל להדפיסם באופן שגם עניים יוכלו לקנותם (ראה אגרות קודש שלו – קונטרס המילואים (קה"ת תשמ"א) ע' יג ואילך. ח"ב ע' פא ואילך).

אדמו"ר האמצעי קשורה (בהדגשה) לאמירת „פדה בשלום" ע"י כאו"א (כנ"ל), כי בזה בא לידי ביטוי החידוש של גילוי תורת החסידות ע"י אדמו"ר האמצעי (לגבי הגילוי ע"י רבינו הזקן) – גילוי תורת החסידות (שענינה – „פדה בשלום" שבתורה) באופן שתוכל להקלט בהבנה והשגה של כאו"א.

ה. ויש לומר ענין עמוק יותר בזה:

זה שהענין ד„פדה בשלום נפשי" הוא באופן גלוי יותר בשייכות לגאולת אדמו"ר האמצעי – הוא משום שעל ידו נפעלה שלימות נעלית יותר בענין „פדה בשלום"[36]. ואין זה רק חילוק במדת ההתגלות של ענין פדה בשלום (אם רק בדרך נקודה כללית, או גם בהתפשטות, עד שהדבר מגיע לכאו"א), אלא זהו חילוק באופן (ואיכות) השלום.

וגם ענין זה נרמז בפ' ויצא – בפסוק הנ"ל, „ושבתי בשלום אל בית אבי":

רבינו הזקן מבאר בתורה אור[37], אשר „ושבתי בשלום" פירושו – „ב' שלום", היינו שיש ב' אופנים ב„שלום": „שלום מלמעלה למטה" (שלום הבא מצד ה„מעלה"), ו„שלום מלמטה למעלה" (כאשר השלום בא מצד ה„מטה"). ופירוש „ושבתי בשלום אל בית אבי" הוא, שיעקב התפלל שיהיו אצלו שני אופני השלום, „שלום מלמעלה למטה" ו„שלום מלמטה למעלה"[38].

[וכן אירע אחר כך בפועל, שה„שלום" בינו ללבן הי' לא רק בדרך „מלמעלה למטה" – „ויבא אלקים אל לבן גו' השמר לך גו'"[39] (מצד הקב"ה), אלא גם בדרך „מלמטה למעלה" – מצד לבן גופא, כריתת ברית ושלום, כאשר לבן (מעצמו) אמר[40] „לכה נכרתה ברית אני ואתה גו'"].

ועד"ז יש לומר בענינו, שזהו החידוש דגאולת אדמו"ר האמצעי (הקשורה עם גילוי החסידות באופן ד„בינה") לגבי גאולת אדמו"ר הזקן: בענין ד„פדה בשלום" של אדמו"ר 164
האמצעי ישנה (בגלוי) גם מעלת האופן השני דשלום, „שלום מלמטה למעלה".

ו. ויש לומר הביאור בזה:

תוכן תיבת „שלום" מוכיח, שמלכתחילה קיים מצב של פירוד וניגוד (בפועל או בכח עכ"פ), אשר מתבטל ומתהפך למצב הפכי ע"י ענין ה„שלום" – שנעשה שלום ואחדות בין הדיעות החלוקות והמנוגדות

– שהרי אם לכתחילה אין שום פירוד וניגוד או דיעות חלוקות, אין מקום כלל לענין ה„שלום".

---

36) ולהעיר, שבדרך כלל הי' מאסרו של אדמו"ר האמצעי קל יותר מאשר מאסרו של אדה"ז (שיחת י' כסלו תש"א (ס"ע 50 ואילך). וראה ס' תולדות אדמו"ר האמצעי (קה"ת תשל"ג ושלאח"ז) פ"ח).

37) פרשתנו כא, סע"ג ואילך. שם כב, ג. וראה גם תו"ח שם כו, א ואילך.

38) כי זהו עיקר החידוש ב„ושבתי בשלום אל בית אבי", וכפי שהוא בפשטות שה„שבתי" הוא מלמטה למעלה, מחרן לבית אביו. וראה תו"ח שם ש„ושבתי בשלום" הו"ע התשובה, שזהו"ע השלום מלמטה למעלה כמ"ש בתו"א שם. וראה לקו"ש חט"ו ע' 250 שזהו עיקר הכוונה בהעלי' שע"י הירידה בגלות. ע"ש.

39) פרשתנו לא, כד. וכן בדברי לבן ליעקב (שם, כט).

40) שם, מד.

וזהו א' הפירושים[41] בפסוק „פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי": „ברבים" משמעו שיש כאן ב' דיעות מנוגדות (ולכן אין שלום ואחדות אלא פירוד ומחלוקת, „רבים"); והטעם לכך שהפדי' היא בדרך שלום („פדה בשלום נפשי") — הוא כי „ברבים היו עמדי": גם הרבים (המנגדים) הרי הם (נעשים) „עמדי" [ע"ד מאמר חז"ל[42] על הפסוק, שאנשי אבשלום התפללו לנצחונו של דוד].

ועפ"ז יש לבאר את השייכות ד„פדה בשלום נפשי" לחסידות חב"ד דוקא:

בתורת החסידות הכללית, שבה עיקר ההדגשה הוא על אמונה, אין ענין ה„שלום" מתאים — שכן באמונה אין מקום מלכתחילה לשתי (ועאכו"כ לריבוי) דיעות; באמונה מאירה האמת[43] ללא העלם כו', עד לאופן של אחדות פשוטה;

והחידוש דחסידות חב"ד הוא — המשכת עניני תורת החסידות אל עולם השכל, שזהו, לכאורה, דבר והיפוכו: ע"פ טבע יש בשכל בני אדם ריבוי דיעות (אין דיעותיהן שוות[44]), שהרי השכל[45] נותן מקום לקוים חלוקים (וממילא — למחלוקת); ועד"ז הוא הסדר דהשגת דבר שכל, שיש לעבור תחילה דרך קושיא והעלם כו' עד להבנה נכונה של המסקנא[46] — ויחד עם זה נמשכים בשכל הענינים דפנימיות התורה ד„לית תמן לא קשיא כו' ולא מחלוקת", היינו שהשכל משיג את הענינים בלי קושיות[47] ובלי מחלוקת.

ונמצא, שע"י חסידות חב"ד ממשיכים „שלום" ב„רבים" (ושיהיו „עמדי") — יכול להיות בב' אופנים:

165 אופן אחד הוא — בדרך „מלמעלה למטה", היינו שממשיכים את ענין האחדות אל מקום הריבוי וההתחלקות; ואופן שני — „שלום מלמטה למעלה", אשר (לא זו בלבד שממשיכים שלום ואחדות במקום הריבוי, אלא) ענין השלום עצמו נפעל מצד הריבוי („ה„מטה") גופא — וזהו, כמובן, חידוש גדול הרבה יותר, שהריבוי עצמו נהפך לאחדות.

ודוגמא על ב' אופנים אלה בהלכה — פסק דין של סנהדרין:

בסנהדרין צריך להיות ענין של „רבים" דוקא[48], וע"פ טבע יש לכל אחד

41) ראה אוה"ת (יהל אור) עה"פ (ע' רח). סה"מ תרנ"ט ע' קעו. סה"מ תרס"ה ע' שיב. סה"מ תש"ד ע' 141. ועוד.

42) ירושלמי סוטה פ"א סה"ח (ובקרבן העדה שם).

43) ושרש התיבות אחד הוא.

44) ראה ברכות נח, א. סנהדרין לח, א. ועוד.

45) גם שכל דקדושה, וכמחז"ל (מדרש תהלים יב, ז. וראה ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"א-ב) „שלא ניתנו דברי תורה חתוכין כו' אלא כו' מ"ט פנים כו'". ואלו ואלו דא"ח (עירובין יג, ב. וש"נ).

46) וכמדובר כמ"פ שגם קס"ד וקושיא בתורה — תורה היא, ומחוייבים לברך לפני לימוד הקושיא (גם אם אין לומדים באותו הזמן התירוץ) ברכת התורה.

47) וי"ל כי הקושיות שישנן בלימוד פנימיות התורה הן מצד האדם הלומד ולא מצד התורה עצמה. — כידוע הצ"ע שגם בזהר כו' מצינו דיעות חלוקות וכן קשיות וכו'. ואכ"מ.

48) להעיר ממרז"ל (מדרש תהלים עה"פ. וראה יפה מראה ועמודי ירושלים לירוש' סוטה שם) „כי ברבים היו עמדי אלו סנהדרין".

מחברי הסנהדרין גישה משלו והבנה ודעת משלו (אין דיעותיהן שוות), ולכן הדין הוא ש„אב ובנו הרב ותלמידו אין מונין להן אלא אחד"[49] — דכיון שיש להם מלכתחילה אופן אחד ודרך אחת בשכל כו'[50], אין הם נחשבים לב' דיעות.

אבל לאידך גיסא, כדי לפסוק את הדין, מוכרחים כל בעלי הדיעות השונות לבוא לידי אחדות ולפסוק באופן אחד. וזה נעשה ע"י הכלל „אחרי רבים להטות"[51], ובאופן שהדיינים של המיעוט החולק חייבים לבטל את דעתם לדעת הרוב.

אך בזה גופא יש ב' אופנים (וכמבואר באחרונים[52]):

אופן אחד הוא, שאף שדייני המיעוט מצד עצמם סוברים באופן אחר, הרי בידעם שהוראת התורה היא „אחרי רבים להטות", מבטלים הם את דעתם מפני דעת הרוב — ובאופן זה אין האחדות באה מצד דעתם הם, אלא מצד הרוב ופסק־דין התורה (אחרי רבים);

ואופן שני הוא, שלאחרי שעומדים למנין ומכריעים כדעת הרוב, נהפך הדבר להיות פסק של כל חברי הסנהדרין, כי הכל מסכימים (אחר כך) לדעת הרוב: (בידעם את הוראת התורה „אחרי רבים להטות") מתבוננים הם שוב בענין כו' עד שגם דעתם הם מסכימה ומתהפכת לדעת הרוב. ובאופן זה בא ה„שלום" מצד ה„רבים" גופא.

ח. ביאור זה בב' האופנים שב„שלום" נותן ביאור והסברה למנהג ישראל, שכאשר שני יהודים נפגשים בשאילת שלום, אומר הראשון „שלום עליכם" וחבירו עונה: „עליכם שלום"[53].

166 דלכאורה אינו מובן: (א) מדוע אומרים (אפילו ליחיד) „(שלום) עלי׳כם" בלשון רבים — ולא „עליך"[54] (כדמצינו בגמרא[55] הלשון „שלום עליך רבי (ומורי)")? (ב) מדוע המשיב אומר „עליכם שלום" — בסדר הפוך[56] מדברי הפותח[57]?

---

49) סנהדרין לו, סע"א. רמב"ם הל' סנהדרין פי"א ה"ז.

50) ראה רש"י סנהדרין שם ריש ע"ב.

51) משפטים כג, ב. וראה מדרש תהלים וירושלמי שבהערה 45.

52) בהבא לקמן — ראה צפע"נ כללי התוהמ"צ (ערך רוב ומיעוט. וש"נ). כללים שבסו"ס גט פשוט (להר"מ חביב) כלל א'. וראה לקו"ש חכ"א ע' 112 ואילך ובהערות 31, 33 שם. סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 727.

53) וכ"ה נוסח קידוש לבנה בסידורים [למרות שלשון הטור (או"ח סו"ס תכו. ובב"ח שם: כך הוא בנוסחאות מדוייקות), רמ"א (שם ס"ב) ועוד הוא — „שלום עלי׳ך"]. וראה לקוטי דיבורים ח"א ג, א. ס' השיחות תש"ג ע' 25.

54) ובשער הכולל (פל"ג אות ז) מתרץ ע"פ דברי המט"מ (סקנ"ד. הובא בשו"ע אדה"ז או"ח סקפ"ט ס"ה) שאפילו יחיד המתפלל לעצמו אומר „ואמרו אמן" — כי הוא „להמלאכים המלוין את האדם כו'". וראה לקוטי מהרי"ח סדר ר"ח עוד תירוצים.

55) ברכות ג, א. ובריבוי מקומות. וראה לעיל הערה 53 הדיעות בנוסח קידוש לבנה.

56) ודלא כבברכות שם (ועוד) שגם החזרת שלום היא בלשון „שלום עליך".

57) ראה ס' טעמי מנהגים (בליקוטים שבסוף הספר אות לב־לג) — כמה טעמים ע"ז.

— וידועה ה„צחות" בזה, דמכיון שחבירו אומר „שלום עליכם" אומר אי׳פכא מסתברא (עליכם שלום) . . .

וע"פ המבואר לקמן בפנים מתורץ, שיש בצחות זו ענין טוב, שהעונה רוצה להוסיף על דברי הפותח. כדלקמן.

ויש לומר הביאור בזה[58]: כאשר שני יהודים נפגשים, הרי זו מציאות של „רבים" (מיעוט רבים שנים[59]) ש„אין דיעותיהן שוות" – ותוכן עבודתם אז הוא לפעול אחדות ב„רבים". ולכן אומרים „שלום עליכם" – שממשיכים שלום ואחדות („שלום" הוא שמו של הקב"ה[60], אחדות פשוטה) ב„עליכם" (רבים).

אך באחדות זו (שבין הנפגשים) יש שני שלבים[61]:

כשאומר הפותח „שלום עליכם", אזי ידוע רק שהוא מוכן לשלום, ונדרש שאף חבירו ישיב לו שלום; אלא שאם מענה חבירו יהי' באותו הנוסח של הפותח („שלום עליכם") – הדבר נותן מקום לחשוב, שעניית השלום שלו (אינה באה מצדו הוא, אלא) היא הודאה ואישור בלבד לדברי הפותח בשלום; ולכן משנה הוא מנוסח הפותח ועונה „עליכם שלום" – להדגיש, שאינו רק „מסכים" ל„שלום עליכם" של חבירו, אלא מצד עצמו רוצה הוא בשלום.

וזהו טעם החילוק בסדר הנוסח:

הראשון אומר „שלום עליכם" („שלום" לפני „עליכם"), כי הוא הפותח בשלום, השלום בא ממנו, היינו שהוא „תובע" שיהי' שלום בין „עליכם" (הרבים) – „שלום מלמעלה למטה";

ובשעה שחבירו משיב לו שלום, ובזה פועל את השלום (לא רק מצד הפותח אלא) גם מצד העונה – אומר הוא „עליכם שלום". כי בעניית השלום שלו נפעל החידוש, שענין ה„רבים" גופא עושה שלום (שמ„עליכם" נעשה „שלום") – „שלום מלמטה למעלה".

167 ט. ע"פ כל הנ"ל יובן גם (בדרך אפשר) בענינו, תוכן ב' האופנים ד„פדה בשלום" – אצל אדמו"ר הזקן (חכמה) ואצל אדמו"ר האמצעי (בינה):

זה שתכונת השכל קשורה עם „ריבוי" (כנ"ל סעיף ו) – הוא בעיקר מצד „בינה", היינו מצד ריבוי הפרטים וההתחלקות שבדבר שכל [כי ההתחלקות נותנת מקום לחילוקי דיעות ומחלוקת; ועד"ז – מצד ריבוי הפרטים נולדות קושיות וסתירות בענין];

משא"כ ב„חכמה" הוא גילוי נקודת השכל שלמעלה מפרטים – וממילא אין מקום (כל כך) למחלוקת וקושיות כו'.

וזהו החילוק בענין ה„שלום" – אם נפעל מצד החכמה או מצד הבינה:

כאשר מאירה נקודת השכל (חכמה) – מרגיש הלומד, שכל הקושיות שבענין בטלות (אף שאינו יודע עדיין כיצד הן מתורצות). וזאת משום שנקודת השכל היא ה„כלל" (והאמיתיות) של הסברא השכלית שעל ידו מתאחדים כל פרטי השכל. ונמצא, אשר (גם) ע"י „חכמה" נפעל „שלום"

---

58) בהבא לקמן – להעיר מלקו"ת ראה (כו, ב). מאמרי אדה"ז – תק"ע (ס"ע קכח; ס"ע רי ואילך). ד"ה שלום עליכם באוה"ת פרשתנו (קצט, ב. אוה"ת סידור ע' שמ).

59) נסמן בלקו"ש שם ע' 111 הערה 21.

60) שבת י, ריש ע"ב.

61) עיין ספר השיחות שם ע"ד עבודת אברהם לגלות אשר „ער ב"ה איז אַלץ, אַלץ איז ער ב"ה" – שהם „ב' אופני היחוד" (סה"מ ה'ש"ת ריש ע' 141), היחוד מלמעלה למטה והיחוד מלמטלמ"ע (ראה ע"ד ב' אופנים אלו בלקו"ש חי"ח ע' 225 ואילך ובמקומות שנסמנו בהערה 71 שם).

בפרטי השכל („רבים") – אבל ה„שלום" בא (לא מצד פרטי השכל (הריבוי) גופא, אלא) מצד נקודת השכל, „שלום מלמעלה למטה";

משא"כ כשממשיך את הדבר בבינה, מתחדש אצלו אשר כל ענין פרטי שבשכל נעשה מוסבר מצד עצמו, כך, שה„שלום" (בדבר השכל) נוצר מצד הריבוי (הפרטים) גופא – „שלום מלמטה למעלה".

ועד"ז הוא בנוגע לגילוי תורת החסידות – שענינה „פדה בשלום", באופן של שלום ומנוחה (ד„לית תמן לא קשיא כו'"), כנ"ל:

בגילוי תורת החסידות שע"י אדמו"ר הזקן – באופן ד„חכמה" – השלום הוא בדרך „מלמעלה למטה";

וענין „פדה בשלום" שנפעל ע"י גילוי החסידות של אדמו"ר האמצעי, בדרך הבנה והשגה דבינה – הוא „שלום מלמטה למעלה", שכלי ההבנה וההשגה של המטה קולטים ותופסים את עניני פנימיות התורה, ועי"ז מתאחד ומתהפך הריבוי דשכל גופא בענין של „פדה בשלום".

(משיחות יו"ד כסלו תשד"מ, תשמ"ה; ד"ה ושבתי בשלום תשל"ח*)

*) המאמר בשלימותו נדפס בסה"מ מלוקט ח"ב ע' קנז. המו"ל.